

MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARI BOSHQARUV FAOLIYATINI RAQAMLI TARANSFORMATSIYALASHNING AFZALLIKLARI

XODJAMOV NARZULLO
AMIR O'G'LI

*Toshkent shaxridagi Adju
universiteti Asistent o'qituvchisi,
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
huzuridagi Davlat boshqaruvi
akademiyasi "Menejment" fanlari
bo'yicha PhD talabasi
narzullox@mail.ru*

<https://doi.org/10.47689/STARS.university-pp328-331>

Annotatsiya: Ushbu ilmiy tezisda mahalliy davlat hokimiyati organlari boshqaruv faoliyatini raqamli taransformatsiyalashning afzalliklari va o'ziga xos jihatlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: axborot texnologiyalari (AT), raqamli transformatsiya, kiberxavfsizlik, boshqaruv.

Модернизация жараёнларининг тезлашиб бораётганлиги, бюджетларнинг қисқариши ва олдиндан айтиб бўлмайдиган ташқи хавфлар билан тавсифланган даврда маҳаллий ҳукуматларнинг бюрократияга таянган ҳолда бошқарувни олиб бориши ишнинг самарасизлигини келтириб чиқариш билан бирга маълумотларнинг йўқолиб кетишига сабаб бўлади. Шу сабабли ҳам хорижий АТ ривожланган мамлакатларда маҳаллий давлат бошқаруви органлари фаолиятида рақамли трансформация ва булутли технологиялар кенг қўлланилмоқда.

Маҳаллий ҳукуматлар рақамли трансформацияни ва булутга асосланган ҳукумат бошқарув платформасини қабул қилиши қуйидаги афзалликларга эга (1-расм):

1. Қулайлик яратади.

Замонавий жамиятдаги истеъмолчилар ўз гаджетлари орқали харид қилиш, озиқ-овқат буюртма бериш, саёхатларни брон этиш, банк хизматларидан фойдаланиш ва бошқа қулайликларга ўрганиб қолган. Онлайн бўлмаган хизматлар улар учун мураккаб ва кўп вақтни талаб этадигандек туюлади. Қоғозсиз жараёнлар анъанавий равишда шаҳар ҳокимиятига боришни талаб қиладиган иловалар, маълумотлар ва бошқа хизматларга талаб бўйича киришни таъминлайди. Операцияларни рақамлаштириш орқали ҳукуматлар даъволар, аризалар ва лицензия сўровларини самаралироқ кўриб чиқишлари мумкин, бу эса аҳолининг давлат хизматларидан қониқишига олиб келиши мумкин.

2. Шаффофликни тарғиб қилади.

Автоматлаштирилган иш жараёнлари ҳукумат жараёнининг ҳар бир босқичи тугаллангандан кейин таркибий қисмларни автоматик равишда хабардор қилиш орқали шаффофликни таъминлайди. Ахборотни оммавий қидириш мумкин бўлган маълумотлар базаларига жойлаштириш, шунингдек, давлат органларининг очиқ маълумотлар сўровларига риоя қилиш учун сарфланган вақт ва маблағларини тежайди.

3. Ходимларнинг вақтини тежайди.

Ҳужжатлар жисмоний файллар ўрнига булутда сақланганида, ходимлар бошқа бўлимлардан ҳужжатларни сўраш, нотўғри жойлаштирилган ҳисоботларни қидириш ва файлларни жисмоний янгилаш вақтини тежайди. Учрашувдан эслатмаларни чоп этиш ва уларни ишдан бўшаган ҳамкасбларга жисмоний етказиб бериш каби ноқулайликларни рақамли иш оқимлари орқали бартараф этиш мумкин.

4. Вазифаларни автоматлаштиради.

Ҳужжатларни бошқаришни автоматлаштириш юқори сифатли тезроқ натижаларга эришиш босқичларини қисқартиради. Рақамли иш оқимлари давлат ходимларига лойиҳанинг боришини кузатиш, муҳим босқичга эришилгандан сўнг махсус одамларни автоматик равишда хабардор қилиш ва идоралараро нотўғри алоқалар туфайли вазифалар тўхтаб қолмаслиги учун эслатмалар яратиш имконини беради.

5. Маълумотларга кириш мумкин.

Булутли сақлаш билан файлларни фуқаролик архивлари орқали вақт ўтказиш учун эмас, балки оддий сўровлар орқали топиш мумкин. Ишчилар мобил қурилмаларидан файлларга киришлари ва янгилашлари мумкин. Мулкка оид маълумотлар реал вақт режимида муниципалитетнинг платформасидан олиниши мумкин, бу эса ҳар бир бўлимнинг энг долзарб маълумотларга эга бўлишини таъминлайди. Ҳисоботлар ва таҳлиллار автоматик равишда тугмачаларни бир неча марта босиш билан яратилиши мумкин.

6. Бўлимларни бирлаштиради.

Марказлаштирилган ҳужжатлар билан барча бўлимлар бир хил маълумотлардан биргаликда ишлайди. Барча бўлимлар бўйлаб ходимлар жорий ва аниқ маълумотларга асосланган ҳолда киришлари, бошқаришлари ва қарорлар қабул қилишлари мумкин. Инсон омилининг хатоси ҳолатлари камаяди ва алоқа муаммолари бартараф этилади, бу эса идоралараро узлуксиз ҳамкорликни осонлаштиради.

7. Киберхавфсизликни таъминлайди.

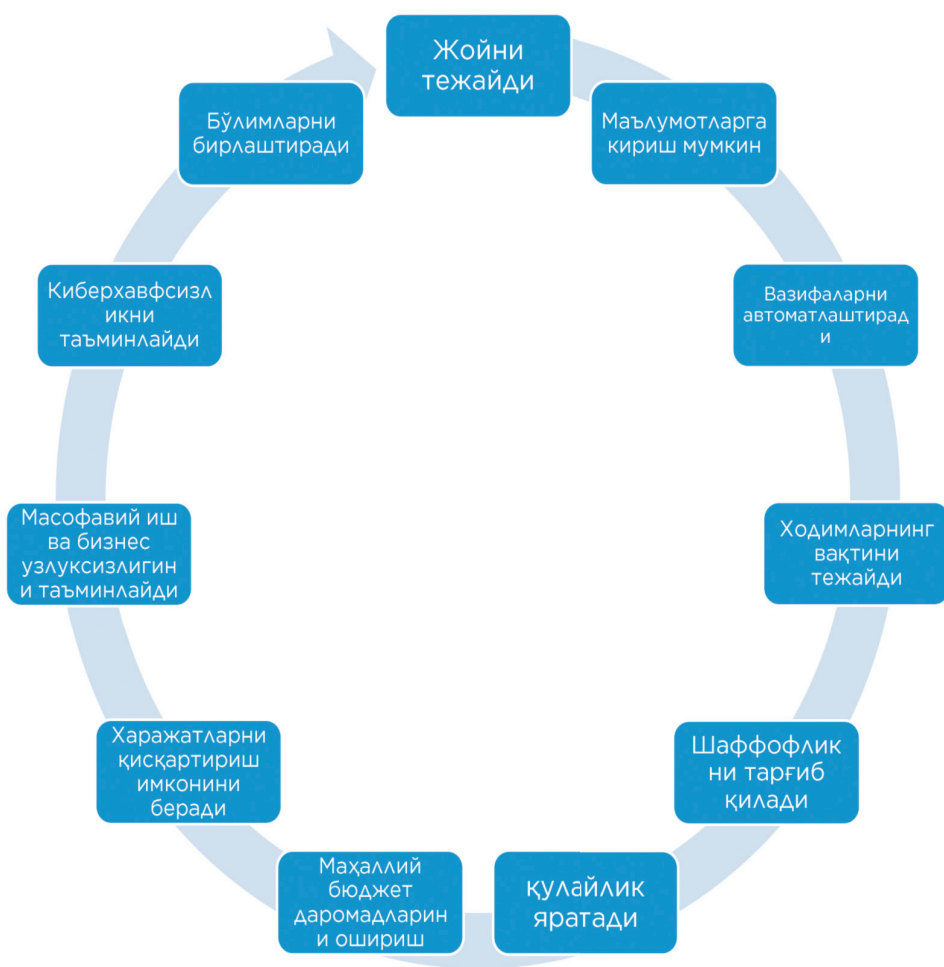
Биргина 2019 йилнинг иккинчи ярмида АҚШда маҳаллий ҳукуматларга қарши 2202 та киберҳужум қайд этилган [1]. Сайтдаги серверларга техник хизмат кўрсатиш қиммат ва хавфсизликни таъминлаш қийин, улар катта миқдордаги пул маблағларини олиш учун тўлов дастуридан фойдаланадиган кибержиноятчиларнинг сеvimли нишонига айланган. Булутга асосланган муҳитга ўтиш орқали ёзувлар хавфсиз сақланади ва кунига бир неча марта захираланади. Хизмат ва хавфсизлик харажатлари ҳам бартараф қилинади, чунки булутли провайдер киберхавфсизлик учун жавобгар бўлади.

8. Масофавий иш ва бизнес узлуксизлигини таъминлайди.

Оддий нарсалардан тортиб, ҳақиқий фалокатгача, узилишлар содир бўлиши мумкин. Йўлларни ёпиб қўядиган қор бўрони ёки сув тошқини, ходимларнинг офисга бориш имконлари бўлмаслиги ёки бир неча ойлик масофадан ишлаш сиёсатини талаб қиладиган глобал пандемия бўлишидан қатъи назар, маҳаллий ҳукуматлар ишлай олиши керак. Маҳаллий бошқарув ҳокимияти органлари фаолиятини рақамлаштириш ходимларга исталган жойдан, исталган қурилма орқали, хоҳлаган вақтда муҳим маълумотларга кириш имкониятини беради.

9. Харажатларни қисқартириш имконини беради.

Рақамли ҳужжат айланиши ҳужжатларни чоп этиш ва фуқароларга жўнатиш харажатларини бартараф этади. Онлайн тўлов имкониятлари ҳам транзакцияларни қайта ишлаш харажатларини камайтиради. Рақамлаштириш натижасида ҳосилдорликнинг ошиши ишчи кучига нисбатан харажатларни пасайтиради. Ва ниҳоят, сайтдаги серверга асосланган платформалардан бутутга асосланган платформаларга ўтиш техник хизмат кўрсатиш ва хавфсизлик харажатларини камайтириши мумкин.

1-расм. Рақамли трансформациянинг афзалликлари

10. Маҳаллий бюджет даромадларини ошириш имкони юзага келади.

Ёзувлар рақамлаштирилиши натижасида осон таҳлил қилинса, ходимлар бюджет даромадларини ошириш имкониятларини топишлари мумкин.

11. Жойни тежайди.

Булутли сақлаш тизими ҳеч қандай жисмоний жойни талаб қилмайди.

Рақамли трансформация атамаси бугунги кунда ҳамма жойда мавжуд. Турли соҳаларда бу атама турлича қўлланилади ва кўпинча АТ инфратузилмаси, катта маълумотлар, машиналарни ўрганиш ва сунъий интеллектгача бўлган технологияларга нисбатан қўлланилади. Умуман олганда, рақамли трансформация ташкилотнинг бизнес самарадорлигини тубдан ўзгартириш учун технология, одамлар ва жараёнлардан қандай фойдаланишини тубдан қайта кўриб чиқишни англатади [2].

Рақамли трансформация жараён эканлигини унутмаслик керак. Бу бирдан нига ёки бир кечада содир бўлмайди. Бу босқичма-босқич амалга оширилади, чунки янги технологиялар жорий этилиб, доимий равишда такомиллаштирилади, ходимлар ўқитилади, янги АТ тизимларини ўзлаштиради.

Сўнгги ўн йил ичида саноатнинг кенг доираси қоғозга асосланган жараёнларни рақамли иловалар билан алмаштириб, ажойиб таъсир кўрсатди. Ҳукуматлар учун энг муҳими, қоғоз жараёнларини олиб ташлаш самарадорликни оширади. Файллар кибер ва жисмоний таҳдидлардан хавфсиз булутда сақланади. Wi-fi ва мобил қурилмаларнинг ҳамма жойда мавжудлиги маълумотларга ходимлар томонидан исталган вақтда, исталган жойдан кириш ва маълумотларни янгилаш мумкинлигини англатади [3].

Барча секторлар ичида ҳукумат янги технологияларга сармоя киритиш ва қоғозсиз ишлашдан кўпроқ фойда олиши мумкин. Бюджетни қисқартириш ва даромад олиш бўйича чекловларни ҳисобга олган ҳолда маҳаллий ҳукуматлар кам ресурсларни тежашлари ва ҳатто рақамлаштириш орқали самарадорликни оширишлари мумкин. Рақамлаштириш, шунингдек, 24/7 соат хизмат кўрсатишда фойдали ва самарали бўлади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. <https://www.govpilot.com/blog/benefits-of-digital-transformation-for-local-governments>

2. Pittaway, Jeffrey & Montazemi, Ali. (2020). Know-how to Lead Digital Transformation: the case of Local Governments. Government Information Quarterly. 37. 10.1016/j.giq.2020.101474.

Local Government Transformation series 2020, KPMG and Public Sector Network.